

Однак у соціальному прогнозуванні можливості екстраполяції обмежені, оскільки багато соціальних процесів розвиваються за кривими, близькими до логічної функції. До цього моменту процес повільно наростає, потім настає період бурхливого розвитку, який завершується етапом насичення. Після цього процес знову стабілізується.

Однак у моделюванні є і пробні моменти які, зумовлені недостатньою точністю при прогнозі, на тривалий період. Отже, соціальне прогнозування – це виявлення варіантів розвитку та вибір більш логічного та оптимального варіанту, виходячи з ресурсів, часу, робота з альтернативами та глибокий аналіз ступенів ймовірності, варіантності рішень та інших факторів здатних забезпечити їх реалізацію.

Література:

1. Norbert Wiener Cybernetics or control and communication in the animal and the machine. M.I.T. Press Cambridge, Massachusetts 1965. P. 223.
2. John Desmond Bernal Science in History. Watts 1969. P. 1328.
3. Тоффлер Е. Нова парадигма влади. Знання, багатство й сила / Перекладач: Наталка Бордукова. Харків : Акта. 2007. С. 688.
4. Ernst Friedrich Schumacher The will to believe, and other essays in popular philosophy, James, William, 1842-1910 New York [etc.] Longmans, Green, and Co., 1897.

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ КОШТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Нетудихата К.А., кандидат економічних наук, доцент,
Чорноморський національний університет
ім. Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

Попенюк М.М., здобувач другого (магістерського) рівня ВО,
Вінницький соціально-економічний інститут
університету «Україна», м. Вінниця, Україна

Досягнення збалансованості грошового потоку на підприємстві стає актуальним саме в той час, коли воно, розширюючи свою діяльність, вступає у нові проекти, кожен з яких надає суттєвий вплив на загальний розмір ризику надходжень. Адже, зайве швидкий розвиток може призвести до кризи так само, як і негативні фактори.

Для підприємства, що має велику кількість незавершених етапів діяльності, також виникає необхідність вибору шляхів розвитку або раціонального вилучення ресурсів для завершення найбільш ліквідних об'єктів та генерації стабільного надходження коштів.

Основою сталого розвитку підприємства є така стратегія діяльності, при реалізації якої всі рішення спрямовані на досягнення збалансованості грошового потоку за рахунок узгодження строків початку та завершення господарської діяльності, розподілу коштів між об'єктами незавершеної діяльності та концентрації потоків на найбільш ліквідних об'єктах. Таким чином, будь-яке рішення про діяльність розглядається з погляду його впливу на грошовий потік підприємства.

Дослідження методів управління грошових коштами підприємства були у центрі уваги М.Т. Білухи, І.О. Бланка, Ф.Ф. Бутинця, А.А. Мазаракі, Є.В. Мниха, Л.В. Нападівської, Ю.І. Осадчого, В.В. Сопко.

Метою статті є дослідження методів управління грошових коштами підприємства в сучасних умовах ведення господарської діяльності.

Структура і обсяг грошового потоку безпосередньо впливають на фінансовий стан підприємства. Саме консолідований грошовий потік дозволяє оцінити ефективність управлінських рішень щодо використання ресурсів, цінової політики, конкурентоспроможності об'єктів. Всі ці рішення відображаються на грошовому потоці та фінансовому стані підприємства, а також впливають на наявність у нього ліквідних засобів для подальшого розвитку [1, 5].

Шляхи та напрямки операційної діяльності підприємства залежать від ринкового середовища та стану ринку на момент прийняття рішень. Потреба ринку в тих чи інших видах діяльності, обсяг попиту на продукцію та інші фактори суттєво впливають на здатність підприємства забезпечити стабільний грошовий потік за рахунок продажу власних видів продукції, а також на можливість залучення зовнішніх джерел фінансування.

Залежно від вартості ресурсів підбираються конкретні види діяльності, за якими приймаються девелоперські рішення, з урахуванням того, що надходження коштів від діяльності не повинен бути нижчим від витрачання грошових коштів на її організацію, особливо з огляду на розрив за часом між витрачанням та надходженням. Тут виникає важливе завдання узгодження тривалих за термінами проектів діяльності з фінансовими умовами ринку та здатністю підприємства залучати кошти [1, 5, 7, 10, 12].

Так як грошовий потік, як правило, розтягнутий за часом, дуже часто доводиться зіставляти суми надходження чи витрачання у різних періодах часу. Як відомо, вартість грошей у часі змінюється, що викликає необхідність коригувати суми з різних періодів для порівняння їх між собою.

У сучасній економічній науці найбільше поширення набули два базові підходи до вирішення даного завдання:

- 1) підхід з урахуванням мультиплікаторів;
- 2) підхід з урахуванням дисконтування [1, 5, 7, 8, 10, 12].

В економічному сенсі ставка дисконтування відображає альтернативність вкладень капіталу та визначається на рівні очікуваної норми віддачі на вкладений капітал у порівнянні за рівнем ризику об'єктів інвестування.

Тому, значення ставки дисконтування знаходиться під впливом різних факторів, які можна поділити на дві групи:

- 1) обумовлені прийнятою методикою розрахунку;
- 2) обумовлені дією внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства або окремого об'єкта оцінки (об'єкта незавершеного виду діяльності, виду продукції) [1, 2, 5, 7, 12].

До методологічних факторів, що визначають розмір очікуваної норми віддачі на вкладений капітал, а отже, і ставки дисконтування, слід віднести:

– мета оцінки (оцінка ефективності інвестиційного проекту загалом або участі в інвестиційному проекті, оцінка підприємства як цілісного майнового комплексу або окремого активу, оцінка підприємства як чинної або прав пайової участі у майні підприємства);

– тип грошового потоку, для дисконтування яких розраховується ставка (грошовий потік на власний капітал, вільний (безборговий) грошовий потік тощо);

– спосіб використання ринкових даних при розрахунку та їх доступність (опосередкований спосіб використання даних ринкового середовища, передбачений у більшості теоретичних моделей, або ж безпосереднє використання ринкових даних у моделі ринкової екстракції з об'єктів продажу) [1, 5, 7, 10, 12].

До факторів внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства або окремого об'єкта оцінки, які мають найбільший вплив на розмір ставки дисконтування, доцільно віднести:

– сферу професійної спеціалізації підприємства, його розмір, структуру капіталу (власний, позиковий), якість управління підприємством, фінансовий стан та ліквідність об'єктів, ступінь

залежності від постачальників та техніки, ступінь залежності від попиту на завершені та незавершені види діяльності, ступінь зношування власного обладнання;

– сферу ринкового обороту об'єкта, її стабільність з погляду отримання майбутніх надходжень грошових коштів, специфіку виду діяльності, його ліквідність, якість;

– економічний клімат у країні (якщо йдеться про оцінку термінів продажу), поточний рівень інфляції, бізнес-політичні очікування.

Ставка дисконтування має динамічний характер щодо конкретного підприємства. Відображаючи конкретне співвідношення ризиків та очікуваної прибутковості, вона може суттєво змінюватися в часі з зміною стадій життєвого циклу діяльності, стану ринкового середовища.

У методології аналізу грошового потоку підприємства розроблено та обґрунтовано значну кількість методів визначення ставок дисконтування, що відрізняються за характером інформаційної бази, ступенем обліку систематичних та несистематичних ризиків, відображенням реальних даних підприємства та ринкових умов.

Найбільш поширеними з них в даний час є:

– метод експертних оцінок чи визначення виходячи з вимог інвесторів;

– нормативний метод;

– метод кумулятивної побудови (CCM);

– метод оцінки капітальних активів (CAPM);

– метод середньозваженої вартості капіталу (WACC).

Кожен із методів має свої переваги та недоліки. Тому, вчені та практики пропонують у разі потреби застосовувати й інші, менш поширені методи розрахунку ставок дисконтування, до яких слід віднести: метод аналогії; метод обліку вартості підприємства; метод визначення ставки дисконтування, як величини, зворотної до співвідношенню «ціна/прибуток»; метод визначення ставки дисконтування на рівні коефіцієнта доходу на інвестиції ROI, розрахованому за даними підприємства-конкурента, вже здійснено аналогічний бізнес; метод визначення ставки дисконтування, скоригованої на співвідношення позикового та власного капіталу; метод визначення ставки дисконтування на основі арбітражної теорії ціноутворення; метод ринкової екстракції [2, 3, 5, 7, 8, 10, 11, 12].

Також, слід враховувати, що методологія аналізу грошового потоку підприємства, має ряд проблем, найважливішими серед яких, вважаються наступні:

- у практиці аналізу рідко використовується метод дисконтування грошового потоку;
- у розрахунках методом прямої капіталізації та дисконтованих грошового потоку враховується лише віддача за власні кошти;
- визначення ставки капіталізації та ставки дисконтування здійснюється методом кумулятивної побудови;
- ставка капіталізації часто визначається без урахування норми повернення капіталу;
- у розрахунках методом порівняльного аналізу продажів переважно використовуються ціни пропозиції на продаж;
- у методі витрат використовується нормативна база з переоцінки основних коштів і визначається, як правило, лише фізичне зношення, а також не завжди визначається ринкова вартість [1, 4, 6, 9, 10, 12].

Тому, важливо розуміти переваги та недоліки різних методів визначення ставки дисконтування та враховувати особливості їх застосування на практиці. В умовах невизначеності ринкового середовища та значного волатильності ставок віддачі від інвестування, на нашу думку, необхідно використовувати метод визначення ставки дисконтування на рівні очікуваної інвестором віддачі на вкладений капітал (метод ринкового моніторингу, експертне опитування).

Література:

1. Балахонова О.В. Теорії конкуренції та практики визначення конкурентоспроможності в умовах безпекоорієнтованого розвитку. Колектив. моногр.; за ред. М.М. Меркулова. Ізмаїл-Одеса: Фенікс, 2020. 196 с.
2. Балахонова О.В. Актуальні проблеми економіки і менеджменту: теорія, інновації та сучасна практика. Колектив моногр., книга сьома / за ред. д.е.н, проф. Е.А. Кузнецова. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 340 с.
3. Балахонова О.В. Удосконалення підходів в дослідженнях саморозвитку виробничо-господарських систем. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*: зб. наук. праць. Одеса: ОНУ, 2020. Вип. 3/46. Т. 20. С. 146-159.
4. Балахонова О.В. Аналіз підходів до вибору господарської системи сталого розвитку. *Освіта, економіка управління: сучасний стан та інновації*: зб. наук. праць. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2021. Вип. 6. С. 4-13.
5. Балахонова О.В., Захарченко Н.В. Теорія і практика регулювання економічних відносин у нестабільному середовищі. *Міжн. наук. вир. журнал «Сталлий розвиток економіки»*. 2017. № 2. С. 83-89.
6. Гріщенко І.В., Білецька Н.В., Одінцева О.О. Механізм формування конкурентоспроможності підприємств в сучасних економічних умовах. *Економіка та суспільство*. 2021. № 34. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-34-626>

7. Гріщенко І.В., Гринчук Т.П., Циганчук В.А. Методи формування конкурентоспроможності підприємств. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-82>

8. Гріщенко І.В., Кобаль О.А. Завдання оцінки фінансового стану підприємства. *Соціально-економічні трансформації у розвитку держави*: зб. наук. праць. Всеукраїнська науково-практична конференція, м. Вінниця, 22-23 квітня 2021. С. 74-77.

9. Гріщенко І.В. Методи оцінки поточного фінансового стану підприємства. *Соціально-економічні трансформації у розвитку держави*: зб. наук. праць. Всеукраїнська науково-практична конференція, м. Вінниця, 22-23 квітня 2021. С. 77-80.

10. Гріщенко І.В., Гринчук Т.П. Основні аспекти фінансового планування в системі фінансової безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*. 2020. Вип. 22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-14>

11. Нетудихата К.Л., Трущенко І.С. Теоретичні засади діагностики фінансового стану підприємства в системі антикризового управління. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Вип. 1(12). С. 207-210.

12. Нетудихата К.Л. Фінансова стійкість машинобудівних підприємств України на сучасному етапі розвитку економіки. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 15. С. 167-173.

РОЛЬ ПЛАНУВАННЯ В ЕФЕКТИВНОМУ УПРАВЛІННІ, КОНТРОЛІ ТА СТИМУЛЮВАННІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Олійник Н.М., кандидат технічних наук, доцент,
Херсонський національний технічний університет, м. Херсон, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1019-5708>

Верін О.Є., здобувач другого (магістерського) рівня ВО,
Херсонський національний технічний університет, м. Херсон, Україна

Смоляк О.С., здобувач третього (освітньо-наукового) рівня ВО,
Херсонський національний технічний університет, м. Херсон, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-6339-1560>

Вплив науки й техніки на всі сторони життя людства змінює набір основних факторів економічного зростання: саме знання й науково-технічний прогрес є провідними факторами розвитку економіки та соціально-економічних систем. Як наслідок, зростають вимоги до якості керування діяльністю підприємств як основного фактору забезпечення їх розвитку й підвищення конкурентоспроможності, оскільки в існуючих економічних умовах інновації здобувають усе більшу значимість у процесі нарощування конкурентних переваг [2, с. 275].